

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedijer na Dunajski cesti št. 15 v Medijatovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijanske ulice št. 44.

Izhaja po trikrat na teden sicer v torek, četrtek in soboto

Vendar enkrat!

Leto je že minulo, odkar je narodna stranka v kupčijski in obrtnijski zbornici zadobila večino. Ker njena pravila zahtevajo, da se imata vsako leto voliti predsednik in njegov namestnik, zbrala se je bila v torek 17. t. m. zvečer, da bi to svojo nalogo opravila. Enoglasno tudi od navzočih nemškoliberalnih odbornikov, bila sta g. Kušar za predsednika in g. Horak za podpredsednika vnovič izvoljena.

Pa omenjena seja kupčijske zbornice bila je jako znamenita zaradi neke druge reči. V tej seji namreč je zbornična večina dežel-nima poslancema g. Dreota in dr. Schafferju, ki ju je izvolila kupčijska zbornica, vendar enkrat izrekla svojo nezaupnico. Ko je lani pri volitvah za kupčijsko zbornico zmaga narodna stranka, poročali so nekateri listi, da dr. Schaffer ne bode več obdržal deželnega poslanstva, ampak ravnal kot mož in se mandatu odpovedal, ker ga neče ohraniti proti volji svojih volilcev. Konservativni listi pa so temu nasproti trdili, da bi kaj takega prej pričakovali od g. Dreota, kakor pa od zagriženega dr. Schafferja. Pa naši nemškutarji so vedeli, da zgubé v deželnem zboru večino, ako se omenjena poslanca odpove in kupčijska zbornica namesto nju voli dva narodnjaka; zato omenjena dva gospoda svojih mandatov nista smela odložiti, ako bi bila tudi hotela, ter sta se vdeležila zborovanja zadnjega deželnega zbora. Kakšno pa je bilo to zborovanje, in kako so naši nemškutarji klubovali vladi, tega nam ni treba ponavljati, ker je

našim bralcem in narodu slovenskemu gotovo še prav v živem spominu. Tega klubovanja in nasprotovanja sta se vdeležila tudi poslanca kupčijske zbornice, Dreot in Schaffer, prvi samo z glasovanjem, drugi pa tudi dejansko s hudimi proti vladi obrnjenimi napadi. Jasno je, da kupčijska zbornica takega ravnanja ne sme in ne more trpeti ter se ne staviati v nevarnost, da bi se nji očitalo in povračalo, kar zadolžita njena zastopnika. Kupčijska zbornica ne sme priti v enak primerje, kakor kupčijska zbornica tržaška, da bi seji od merodajne strani, ako bi kedaj zahtevala kake pomoči, očitalo, da njena poslanca vladi delata faki-zmo ali uporno opozicijo. Treba je bilo toraj očitno povedati, da kupčijska in obrtnijska zbornica temu nasprotovanju njenih deželnih poslancev proti vladi ne pritrjuje, in da se to godi proti njeni volji. In to se je zgodilo v seji od 17. t. m. Dr. Poklukar je v tej seji namreč stavil ta le predlog: „Kupčijska in obrtnijska zbornica za Kranjsko odločno oporeka proti nezaupnici, ki sta jo v preteklem zasedanju deželnega zbora njena poslanca dr. Adolf Schaffer in Aleksander Dreot izrekla sedanjí vladi, zlasti tudi g. deželnemu predsedniku Winklerju; ona omenjenih poslancev ne pripozna več kot svoja zastopnika (mandatara), in razun tega še sedanjí vladi in g. deželnemu predsedniku Winklerju izreka svoje popolnoma zaupanje nadejaje se, da se bodo v cesarskem prestolnem govoru izrečena načela urno, odločno in popolnoma tudi izvršila“.

G. Lukman je hotel ugovarjati in je priporočal, naj se zbornica nikar ne vtiha v politiko. Pa ako ima zbornica oblast voliti po-

slance za deželni zbor, potem ji pač nihče ne more odrekati tudi pravice, delovanje teh svojih zastopnikov pretresati ali kritizirati in povedati, se ono z njenimi načeli in nameni strinja ali ne. Tudi smo v liberalnih listih že dostikrat brali, da so od kupčijskih zbornic izvoljeni poslanci svojim volilcem poročali o svojem delovanju v državnem zboru, in da jim je zbornica pri tej priliki izrekla svoje zaupanje ali nezaupanje, pa noben list si ni drznil trditi, da bi zbornica te pravice ne imela, in da se je podala na politično polje. Kako toraj bi se zamoglo naši kupčijski zbornici očitati, da se vtiha v politiko, ako se le posluži svoje pravice? Ko bi bilo šlo nezaupnico izreči kakemu narodnemu poslancu, bi g. Lukman gotovo ne bil oporekal, in vse bi bilo prav, postavno in pošteno. Ker pa to velja nasprotni stranki, precej zaboli vse pristaše in tovariše te stranke.

Vladni komisar, grof Chorinsky, je z zahvalo sprejel zaupnico, ki jo je zbornica izrekla vladi in g. deželnemu predsedniku, gledé nezaupnice za gg. Dreota in Schafferja je pa tudi mislil, da je to politična stvar, in da bode zapustil zbornico, ako se spusti na politično polje. Zaupnica do vlade in nezaupnica za deželna poslanca kupčijske zbornice ste tako tesno med seboj zvezani, da se druga od druge ločiti ne daste. Kdor pripoznava prvo, tudi druge ne mora izbiti, zato je bilo ravnanje g. političnega komisarja res nekoliko nerazumljivo. Predsednik kupčijske zbornice g. Kušar imel je pa vendar toliko ozira na vladnega zastopnika, da reči ni pustil dalje pretresati, ampak da je dal predlog Poklukarjev precej

Jezičnik.

Spisal J. Marn. XIX. leto 1881.

Vsako leto preišče neutrudljivi naš Marn nekaj novih predčkov v rudnikih našega slovstva in privleče dragocene rude iz njih. Tako tudi preteklo leto. Koliko prijatlov slov. literature ima čas in stanovitno voljo za take težavne preiskave, za nabiranje slovstvenozgodovinskega gradiva? Koliko jih pa tudi ima tisto vsestransko strokovnjaško izvedenost v teh rečeh, kakor g. prof. Marn? Ni ga vira slovstvenega, da ne bi mu bil znan do dna. Za to mu pa tudi še celó malenkosti ne uidejo. In prav zato, ker vso ogromno literaturo v oblasti ima, takó spretno razločuje žbudo od čiste kovine. Opisom svojih junakov na čelo kot „motto“ stavi M. kak tehten citat iz njihovih spisov ali iz spisov katerega njihovih životopiscev. Ta citat ima v sebi jedro karakteristike dotičnega pisatelja. Toda — náte posnetek zadnjega „Jezičnika“ in sodite sami.

1. Jožef Zemlja je prvi, ki nam ga Marn opisuje. Bil je po Vodniku vzbujen rojak Prešernov, rojen na Breznici 10. febr. 1805., duhovnik 1829.; služboval v 3 krajih na Dolenjskem, poslednjič pa v Ovsišču blizo

Kranja, kjer je 15. sept. 1843. umrl. Začel peti s Prešernom vred l. 1827.; kot učenec Metelkotov (prej Jak. Zupanov in Ravnikarjev). Pisal je v Metelčici in Gajici. Javno se je pokazal kot pesnik v „Kr. Čbelici 1832. Nekatero njegovo v tej dobi zložene pesmi so prišle po njegovi smrti na svetlo; „v mnogih“ — piše M. — „veje duh Vodnikov in Prešernov“. Ko je bila prenehala „Čbelica“, pisal je Ž. v „Illyr. Blatt“ od l. 1837 naprej. Pisal je tudi v nemškem jeziku (n. pr. „Die Kirchenglocken in Krain“) in prevajal iz italijanskega (n. pr. „L' Innocenza“). Prevedel je dalje glasoviti ilirski „Jek od Balkana“ od Ognje-slava Ostrožinskega l. 1842. Ena naj lepših in po predmetu naj zanimivših je pesem „Sedem sinov“ („M. kečevih). To je poslednje večje delo njegovo. V pojasnovanjih se kaže Ž. dobrega jezikoslovca. — Za „Novica“ je ves-gorel; 10. številka je oznanila njegovo smrt. Umrl je še le 38 let star za sušico.

2. Bernard Tomšič. Rodil se 26. aprila 1811. v Dobrépolji; v šolo hodil v Novomestu in Ljubljani, bil učitelj v Mirni Peči in Vinici; tu je umrl 26. maja 1856. Pel je po nemški tajno 1829, javno 1839; priobčil v „Carnioliji“ med drugimi „Abschied v. d. Ju-

gend“ pisal je tudi za „Pilger-ja“, za „Ill. Blatt“ in za „Laib. Zeitung“; nekaj tudi v rokopisu zapustil. Od l. 1848 naprej je pisal v Navratilov „Vedež“ (šolski list) prav mi-kavnih reči za mladino; pozneje je bil „Šolski Prijatelj“ v Celovci njegov organ. L. 1848 je državnim poslancem v sonetu na srcé položil resnico: „Težko, prijatli, je, ob enem lačen biti!“ — „In s šolskim ukom glavo si beliti“. Tega leta je tudi dramatično gojil. Izdala sta njegove igre po očetovi smrti sina Ljudevit in Ivan („Lahkoverni“; „Ravni pot naj bolji pot“). Bil je Tomšič tudi epik. Njegova je „Boj pri Vudački“ in Rut (svetopisemska) — ena nar-sviteljših zvezdic slov. slovstva piše „Zg. Da-nica“, za katero je T. še več spisal v vérzih in prižli. Labudaica njegova je „V zahvalo“ — daritjem za cerkev v Vinici, natisnjena še le po smrti pesnikovi l. 1856. v „Danici“. Prof. Marn pohvalno omenja tudi rajncega 2 brata in 2 sina, posebno pa opisuje pesmi brata Emanuela, † 29. jun. 1881.

3. France Malavašič, roj. 18. avg. 1818 v Ljubljani, umrl 28. jan. 1863.; izšolal se v Ljubljani, (v slovensčini bil učenec Metelkov); v Gradcu se je pravoslovja učil (41—43). „Novicam“ je bil neutrudljiv pomoč-

na glasovanje, ki je bil v istini sprejet s 14 glasovi proti 4. Dež. poslanca kupčijske zbornice, gg. Dreö in Schaffer sta toraj sprejela nezaupnico; pozno se je sicer to zgodilo, ker sta bila to že zdavnej zaslužila, a zgodilo se je vendar enkrat, in boljše pozneje kakor pa nikdar ne!

Vesteneckova pravda zoper „Tribüne“.

Vesteneck je opran in umit, poštenjak in brez madeža — pri vseh tistih, ki ga poznajo le iz obravnave, ki se je 12. in 13. t. m. vršila pred dunajskimi porotniki, ki so tožnika oprali in umili, njegovega nasprotnika pa za krivega spoznali ter mu naklonili 6 mesečni zapor in 100 gld. kavcijske zgube. Vesteneckov zastopnik dr. Kopp je svojega varovanca porotnikom risal kot nemškega narodnega mučenika, ki ga sedanja vlada čisto po nedolžnem preganjanju, ker ga je prestavila na boljše mesto. Nasprotniki sedanjega ministerstva zavlekli so celo pravdo na politično polje; vdarec, ki ga trpi vrednik, namenjen je bil tudi sedanji vladni sistemi, češ, da preganjanje moža, ki ga porotniki za popolnoma pravičnega spoznajo. Zato je tožitelj dr. Kopp vedno povdarjal politično stališče, in vsled tega je g. Vesteneck naenkrat postal nedolžen, zavolj nemškega mišljenja preganjanje značajan mož! Levičarji bodo zdaj vladi lahko rekli: Vesteneck je bil po nedolžnem prestavljen iz Litije, ker so porotniki spoznali, da on tam ni nič zakrivil. Le na ta način, ker se je pravda potegnula na politično polje, bil je omenjeni izid mogoč. Obravnava je bila v marsikaterem oziru zanimiva in iz ust dr. Poklukarja, dr. Vošnjaka in Svetca so hude besede letele na g. okrajnega glavarja Vestenecka. Trditve teh mož, da je Vesteneck pri volitvah nepostavno delal in ljudi strahoval, niso bile ovržene, in so zatoženčevega zagovornika dr. Porzerja pripravile k izreku, da je bila dvadnevna obravnava jako žalostna prikazen za vsacega Avstrijanca, ki ni samo po imenu, ampak iz cele duše Avstrijanec. Da gg. Schrey, Kaltenegger in Taufferer niso našli na Vestenecku nobenega madeža, to se samo po sebi razume. Čudno je pa vendar,

da je skušal dr. Kopp izjave slovenskih mož s tem ob moč in veljavo spraviti, da jih je narisal kot pristranske besede političnih nasprotnikov; o izjavah Schrey- Kaltenegger-Tauffererjevih pa nihče ni znil besede, akoravno bi se bilo lahko reklo, da dosledno tudi te izjave ne morejo kaj veljati, ker izhajajo od prijateljev tožnikovih. Zanimivo bi bilo sicer čitati celo obravnavo, kakor je popisana v „Tribüne“. Ker je pa cela dogodba pri oknopobijanju v Litiji in poslovanje g. Vestenecka na Kranjskem našim bralcem tako že znano, mislimo, da smo obširnejega poročila odvezani.

Stvar sicer nema tolike važnosti. Vesteneck bo pač zdaj še bolj po konci nosil svojo glavo; pa ravno to ga utegne pokopati; vsled te zmage bo postal še bolj predrzen, in kolikor ga poznamo, ne bo dolgo, da bomo zopet kaj o njem slišali.

Politični pregled.

V Ljubljani 18. januarja.

Avstrijske dežele.

Stanje v naših južnih deželah, v **Dalmaciji, Bosni in Hercegovini**, postaja čedalje bolj nevarno in vznemirjevalno. Dotične zadeve pojasnuje naš dopis z Dunaja, ki poroča, da ne vre samo v Krivošiji, ampak v celi Hercegovini in se je bati, da ne bi se ta ogenj razširil celo čez Bosno. Ljudstvo v Hercegovini je z Avstrijo o nezadovoljno. Dostikrat smo povzdignili svarilni glas, ko smo slišali, da se v Bosni in Hercegovini po nemški uraduje, da imajo Madjari prvo besedo, in da se ti bratijo z mohamedani; obžalovali smo, da se v teh deželah ni odpravila tretjina in da je ostal kristjan še vedno hlapec mohamedana. Mar so se bili l. 1875 Hercegovci za to vzdignili, da vse pri starem ostane? In vendar se je v Bosni vse pri starem pustilo ter bolj simpatiziralo s Turki, ko s kristjani. Vrhu tega je Andrassyeva pogodba tako čudna, da Bosnjaki sami ne vedo, ali so pod Avstrijo, ali še pod sultanom. Naša želja je bila, naj si Avstrija Bosno popolnoma osvoji in jo potem združi s Hrvaško in Dalmacijo; naj jo uravna

in vlada v slovanskem smislu, ter naj pravice turških begov odpravi; saj so bile te predprave le z mečem prilastjene, toraj se zamorejo na enak način tudi odpraviti. Na tak način bi se bila Bosna-Hercegovina za Avstrijo pridobila po sili moči in srca. Toda slepa madjarska politika si nimala pridobiti src novopridobljenih, temveč je preziravši občutke krščanskih prebivalcev skušala v prvi vrsti pridobiti si srca mohamedanov. Da se jej pa tudi to ni posrečilo, vidimo iz tega, ker se rovanja proti Avstriji vdeležujejo zdaj tudi mohamedani. Podpisali so se oni tudi na adresu, ki so jo hercegovski vstaši poslali angleškemu ministru Gladstonu. Stvar je zdaj že resna dovolj postala. Vse je odvisno od zadržanja Srbov in Črnogorcev; ako se obema knezoma posreči, ubraniti svojim ljudem, da vstaje ne bodo podpirali, potem bo avstrijska vojaška moč zadušila upor; ako se pa ves srbski narod vzdigne, potem bo iz tega nastala velika vojska, ker se bodo vmešavale v to stvar brez dvoma tudi druge evropske države.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 17. januarja. (Kako je v Dalmaciji?) Razmere na jugu so se jako poostrile in pri cesarju se je danes zbral ministerski svet, k jih je vsestransko pretresal. Tega posvetovanja so se vdeležili Kalnoky, Taaffe, Dunajevski, Tisza, Orczy Slavy in Bylandt, ter so med drugimi vprašanji razpravljali tudi to, bi li ne bilo prav, da se delegacije snidejo 28. t. m. Nekteri listi sicer pravijo, da se o snidenji delegacij še nič gotovega ni sklenilo in da so to novico raztrosili le nekteri borzijanci, da bi cena državnih papirjev padla, vendar pa tudi vladni listi kakor „W. Abendpost“ govore o nameravanem sklicanju delegacij, zato reč pač ni tako nedolžna kakor jo nekteri listi opisujejo. Istina je tudi, da je državna renta v zadnjih dveh dneh jako padla, in da se pomnožuje vojaštvo v južnih naših deželah.

Sicer pa nas vznemirjajo tudi še druga

nik do smrti, tudi ranocelnik je bil in predstavljavec pri dež. poglavarstvu od l. 1847—63. Pesnik je dober; pel je prej nemški. Prva njegova je v „Ill. Blatt“ „An Dr. Preschern“ 1838. Od l. 1840. naprej je pisal tudi slovenski. Pisal je v „Carniolio“ v „Jordans Jahrbücher“; 7 pesniških, znanstvenih etc. njegovih spisov šteje Marš od 1840—43. Kakor hitro so začele izhajati „Novice“, začel je Malavašič pisati za-nje pesmi, izmed katerih je ena naj lepših l. l. leta: „Nar lepši imena“ (namreč: Bog, oče-mati, domačija); ena naj lepših II. leta „Novic“ je: „Bodite kakor čbele.“ Konec l. 1846. so prinesle „Novice“ pesem „Gospod pri nas ostani!“ Prestavljal je povesti iz Krištofa Schmidta, dalje nekaj Klesheimovih za „Nov.“ (l. 47.). Znana je izmed izvirnih njegovih pesem „Sanje cesar Rudolfa I.“; zanimivi so njegovi „Domorodni listi“ (n. pr. Preschern in Koseski) v „Nov.“ l. 47. Pisal je 1848 tudi za „Slovenijo“, in za „Novice“ (l. 48.) „Zlata vas“. L. 1849. je izdal „slovnico slov. sa prve šole.“ Uredoval je 1849 list „Pravi Slovenec“. Obče znana so njegova dela „Oče grof Radecki“, „Lažnjivi Kljukec“, „Stric Tomova Koča“, „Oče naš“. L. 1858 je popisal Malavašič v „Novicah“ 100letno Vodnikovo slavnost; 1862 je izdal brošuro „Krain und das Deutschthum“ proti nekemu zabavljivemu

sestavku v „Triester Zeitung“, ali slovenski je bolje pisal, ko nemški. Zadnji krat je slovenski govoril o Vodnikovi svečanosti 2. febr. 1862 v čitalnici ljubljanski. Ta poslednji njegov javni govor kaže — pravi Marš — Vodnika in Malavašiča v pravi podobi.

4. Dr. Simon Klančnik, r. 10. nov. 1810 v Kranju, izšolal se v Ljubljani; mašnik 1834., grofovski domači učitelj, kaplan v Ljubljani, Kranju etc., preskušen za modroslovje na liceji, l. 1836 postal doktor sv. Pisma na Dunaji, bil od 1837 naprej bogoslovski profesor star. Zakona in iztočnih jezikov v Ljubljani, umrl za pljučnico 2. jan. 1844. Slovenski je začel pisati l. 1839. Kl. je bil izvrsten človek, duhovnik in učitelj. Izdal je „Sv. Pismo stare zaveze“ (pa ne vseh bukev), „Napeljevanje k pobožnemu življenju in lepemu zadržanju“ (po Galuri), „Bilje in črna maša“, „Premišljevanja in molitve“ za bolnike. Vse to v 2 letih od 1840—41.

5. Dr. Jožef Rogač. Rodil se je 25. jan. 1834 v Zagradcu (dek. Šmarijske), šole dovršil v Ljubljani, mašnik 1857, doktor theol. 1860; služil na Dolenjskem v 5 krajih, zaradi bolezni vpokojen bival pri bratu v Novigradu v Istri in umrl 16. aprila 1874. Spisal je knjižki „Evzebij ali posvečba molitve“ in „Vodila grešnikov“; dopisoval je „Danici“.

Pozornost je vzbudila njegova brošura „Narodnost in slovstvo“ l. 1860. Družba sv. Mohora mu je izročila spisovanje bukev „Življenje svetnikov“, izdano l. 1867; nadaljeval in dovršil je to delo rajncega Rogarja prijatelj g. Matija Torkar.

6. Janez Bonač, r. v Topolu Cirkniške fare 9. maja 1832.; opravil srednje in višje študije v Ljubljani; mašnik l. 1859, dve leti prefekt v Alojzici; umrl kot duh. pomočnik v Žužemberku (padši s konja) 21. dec. 1864. Skladal je lepe pesmi že kot dijak, priobčeval jih kot bogoslovec in pozneje v „Zg. Danici“; zapopadka so skoz in skoz pobožnega, pa jedernate, duhovite. V tečaji „Danice“ l. 1857 nahajamo 19 njegovih pesmic, n. pr. „Prava omika“, „Zvezdicam“; v tečaji 1858 jih je kakih 9, med temi „Sveta vera“ in „Solzica na prijateljev grob“, t. j. na grob vrlega mladenca — pravega „sv. Alojzija“ — ki je kot bogoslovec umrl v Stari Loki 19. avg. 1858, namreč Gregorija Kemperle-a. (K. in B. sta bila med seboj in pisatelju „Jezičnika“ prijatla.) Spisal je Bonač tudi molitv. bukve „Iskrice“, „Sveta nebesa naša domovina.“ Njegova je dalje častitka preč. škofu Vidmarju l. 1860. Še marsikaj družega je B. pisal; pregled njegovih del sklepa „Jezičnik“ z umetno kazal-nico (monstranco), ki se nahaja v Danici l. 1858.

poročila, ki prihajajo iz juga. Neki Matanovič hotel je bojda na Srbskem nabrati kardelo prostovoljcev, s katerimi je mislil na pomoč hiteli vstašem v Krivošiji in Hercegovini; v Trstu so ga sicer na ladiji prijeli, s katero se je hotel odpeljati v Kotor, in zaprli, a vse to kaže, da tu ne gre več za krotenje Krivošijancev, ampak da se je bati veliko večjih in obširnejših homatij. Tudi to je pomenljivo, da se je vstaški načelnik Kovačević te dni neki tod skozi peljal v Petrograd, ob enem pa je v Cetinje k knezu Danilu prišel neki ruski častnik ter mu prinesel neko cesarjevo pismo. Dotični častnik pa ni ostal pri knezu, ampak pri starašini Petroviču, pa je bil k knezu precej zvečer ob 10. uri poklican in se je pri njem zamudil še čez polnoč. Kaj sta govorila in čemu je prišel, tega pač nihče ne ve. Govorilo se je tudi, da je v Mostaru Gacku in še nekterih drugih mestih odklican obležni stan, pa od vradne strani se tej govorici odločno oporeka. To vse kaže, da se tam doli nekaj kuha, in da nam letošnje leto nič dobrega ne obeta.

Iz Štajarskega. (Učitelji pa muzika; gg. učitelja Marin in Boreker.) Da je gg. učiteljem treba muzike znati, je povsod priznано; manje je pa znano, da jim je treba znati na goslah igrati in da so gosle v učiteljskih pripravnicah obligat. Pravijo, da se je v novi šoli glasovir opustil, da nebi imel kak g. učitelj prilike prevzeti službo organista. Pa zdaj ko je nasprotni veter malo prenehal, bi se lahko mislilo na to, glasovir na mesto gosel postaviti, kar bi bilo koristneje in ker itak na goslah le izvanredni talenti napredujejo. Sploh pa gg. učitelji z muziko lahko globoko v človeštvo segajo, v šoli, v družbah muzikaličnih, v zabavo sebi in ljudstvu, pa tudi v cerkvi. — Tukaj na hrvatsko-štajarski meji sta v Rogacu dva gospoda učitelja na vsakem gori omenjenem polju si mnogo zaslug pridobila, in za kar jima posebna hvala gre, da ne samo v šoli in za zabavo, temuč tudi v cerkvi, kde sta svoje dotične moči tudi Bogu v čast obračala. Prvi g. učitelj Mario

je bil vodja tukajšnega možkega pevskega društva, se tam dosti trudil, sam rad v cerkvi peval, pa tudi celo pevsko društvo nekatere kratki v cerkev pripeljal k Božji službi. Nja naslednik g. Boreker, tudi ud pevskega društva lepo nadaljuje, ter nas je sč svojim lepim gibčnim tenorom že mnogokrat v cerkvi razveselil zlasti pa še v zadnjih božičnih praznikih, tako da je vse bilo veselo. Neka kmečka žena je dopisniku rekla: To so nam bili veseli prazniki, ker so nam g. učitelj tako lepo peli. Slava obema gg. učiteljema! Gospodi pravniki pa naj muzike ne zanemarjajo in naj tudi cerkve ne pozabijo; saj na tak način se človek narbolj Bogu hvaležnega kaže za talent, kojega je prejel.

Iz Celja. Katoliško podporno društvo v pomoč učiteljicam in učenkam na dekliški šoli obhaja prihodajo nedeljo 22. januarja izvanredni občni zbor. Potrjena so zdaj od vlade v občnem zboru 6. novembra 1881 spreminjena društvena pravila in zatega voljo se mora voliti nov odbor, da se more sploh začeti društveno delovanje na podlagi novih pravil. Omenjeni občni zbor je prejšnja pravila spremenil v mnogih točkah, med drugimi tudi v tej, „da se naj v slučaju, če se k občnemu zboru ob določeni uri ne snide zadostno število udov, obhaja za eno uro pozneje izvanredni občni zbor, pri katerem zamore veljavno sklepati vsakoršno število navzočih udov.“ Toda z ozirom na § 6 društvene postave so se spreminjena pravila ravno zaradi omenjene določbe od sl. vlade zavrgla. „Visoka vlada namreč pravi, da v tem slučaju, (ko bi se smel že eno uro pozneje obhajati izvanredni občni zbor) ne bi bilo mogoče vsem udom, se zborovanja vdeleževati; na drugi strani bi pa tak zbor bil tudi nepostaven, ker bi se vtegnil obhajati ob drugem času kakor se je naznanilo oblastniji.“ Kdor ima s društvenimi posli opraviti, vé, koliko stroškov in truda prizadeva sklicavanje občnega zbora, posebno če so udje daleč okrog raztrešeni, pa je treba vsakemu dnevni red zbora naznanjati. Zato je v Celji že več društev nekaj let sem imelo to navado, da

je pri razpisovanji občnih zborov pristavljalo² ako se ob določeni uri ne snide zadostni udov k rednemu občnemu zboru, se obhaja za uro pozneje izvanredni občni zbor. Oblastnija temu ni nikdar oporekala. Ko je pa „katol. podporno društvo“ to res praktično šego drugih društev hotelo sprejeti v svoja pravila, se mu je celo društveno delovanje na podlagi novih pravil prepovedalo. — Da se reč ni preolgo zavlekla, je odbor sprejel v svoja pravila staro določbo, namreč da ob slučaju, ko bi se zadostni udov k rednemu zborovanju ne sešlo, se ima sklicati v 14 dneh izvanredni občni zbor, pri katerem sklepu velja vsakoršno število navzočih udov.

Volilo se bo toraj prihodnjo nedeljo 7 odbornikov, 3 pregledovalci računov in 2 neodbornika, da podpišeta zapisnik občnega zbora.

Zborovanje se bo vršilo v vrtni dvorani „pri belem volu“ ob 1/4 uri popoldne. — Ob 4. se začne tombola. Zvnanji udje zamorejo lastnoročno podpisane volitvene listke z imeni nasvetovanih odbornikov predsedništvu poslati.

Kakor je videti, se občinstvo za to društvo vedno bolj briga, in je upati, da se v novem letu število udov precej pomnoži. V kratkem Vam pošljem sporočilo o društvenem delovanji pretečenega leta.

Iz Horjula se nam o tamošnjem požaru še od druge strani piše, da so bili pogorelci zavarovani vsi večidel pri Slaviji razun enega, seveda ne za toliko, kakor jim je škoda; zavarovani so za 6 tisoč gld., tedaj komaj za četrtinko škode, pa jim bo vendar prav prišlo, vsaj bodo začeli lahko staviti poslopja. Da se ogenj ni še bolj razširil se imamo zahvaliti naj pred Bogu, da nam ni dal sapa, pa dasi ravno je bilo tiho, je vendar sožgano slamo daleč na okrog neslo; kaj bi še le bilo, ako bi bila sapa pihala. Drugič se pa imamo zahvaliti požarni straži Vrhnjski, ki je še zadosti o pravem času prihitela na pomoč in se tako vrlo obnašala, da smo jo vsi občudovali, niso rok križem držali, temuč so le gledali, kako bi se dalo kaj več pomagati ubogim ljudem. Veliko živeža bi jim bilo še zgorelo, ko bi

7. Matevž Lotrič, roj. 17. sept. 1840 v Železnikih, umrl kot mašnik v semenišči (v Železnikih) 15. okt. 1864. Poln je bil pesniškega duha, pesmi plesti mu je bila igrača. Prva njegova je „Veliki petek“ v „Danici“ 1860. Njegov „Triglav Balkan“ je lansko leto (6 jul. v Rimu v pričo Leona XIII. deklamoval ranjcega rojak g. A. Koblar; zložena je bila za Cirilo-Metodov „Zlati vek“ l. 1863. Sploh imamo od njega kakih 16 pesmi, med njimi mnogo pesemskih nadrobnic prijetlom. Priobčene so Lotričeve pesmi v „Zg. Danici“, „Novicah“, „Drobtinica“ in „Večernicah“ družbe sv. Mohorja.

8. Leon Engelman Nožarjev, roj. v Kranju 17. febr. 1841, v srednje šole hodil v Ljubljani in Novomestu, kjer je umrl 18. junija 1862, kot dijak. Prišel je javno pisariti 1858. v „Zg. Danico“, ki je razlašala dokaj prav mikavnih pesmic njegovih pa tudi drugih prozaičnih spisov. „Od njega naj se uči mladina“ — piše vredništvo „Zg. Danice“ — „kako se da prelepo, pa vselej pošteno in nedolžno spevati.“ Zapustil je E. tudi še mnogo družega blaga v rokopisu.

9. France Svetličič. Rodil se je v Spodnji Idriji 2. aprila 1814, v šolo hodil v Idriji in Ljubljani (slovenščine učitelj mu je bil Metelko); mašnik 1839.; služil za kaplana v Rovtuh, v Cirknici, na Vrhuiki; župnik bil

v Sorici, v Godoviču; v pokoji živel na Razdrtem in v Ljubljani, kjer je umrl 22. febr. 1881. Svetličič je pošiljal kaj gladke svoje pesmice najpred „Novicam“, v „Slov. Glasnik“ Janežičev in spet v „Novice“. Pesmaril je po malem do smrti; zadnja njegova je od 12. jun. 1880 („Slovenski junak“). Kar je imel še nenatisnjenih umotvorov, prepustil jih je pred smrtjo prof. Marnu, ki je vse v „Jezičniku“ priobčil. So pa tle: „Sonet“, „Kdo sem?“, Mučenec „Dioklecijanu“, „Kupec“, „Smrt“, „Lenuhu“, „Trmastemu“, „Onému“, „Grobni napis“, in omenjeni „Slov. Junak“. V razgled v „Jezičniku“ navedena Svetličičeva je „Na Mravljiskem vrhu“. Kak pesnik je bil Svetličič? Naj krajši moj odgovor bi bil: Beri! Da te bo pa bolj mikalo brati njegove pesmi, naj zapišem sem treh naših sodbo o njih. Prof. Marn piše: „Da so pesmice Svetličičeve biseri v slovenskem slovstvu, vidi vsak, kdor ima srce za lepoto, ki se razkazuje v poeziji“. Rajnki Bleiweis je l. 1847 pisal Svetličiču, da mu pesmi gladko tekó, brez izpahovanja glasnikov ali zlogov. „Vi ste res pesnik“. L. 1852. pa mu je pisal: „... Vaše pesmi imajo tako ceno in so tako čislane od bravev, da Vas zamorem zavoljo pesniškega zapopadka in vnanje oblike Vaših pesem v prvo vrsto slovenskih pesnikov staviti. Tako gladko Vam teče beseda brez vse sile, brez

vsega napenjanja, da malokteremu tako“. Kaj pristrčno vabi Svetličiča tudi blagi Janežič (l. 1859) da naj se oglašja katerikrat v „Glasniku“ ali „Cvetji“, češ, da njegove pesmi so „lepe, krasne, veličastne“. „Vsaka cvetica iz Vaše roke bo „Glasniku“ mila in draga in tudi njegovim bralcem srčno zaželená“. —

To so tedaj slovenski pisatelji v lanskem „Jezičniku“ opisani. Variatio delectat — si je mislil vrli Marn. Šest „Jezičnikovih“ umotvornikov je duhovnikov in med temi en bogoslovski profesor, 2 župnika, 2 kaplana in en bogoslovec oziroma 2 doktorja sv. Pisma; — trije so svetni, namreč 1 učitelj, en zdravnik in en dijak. Kako različni so ti možje po stanu, starosti in družih okoliščinah v življenji, in vendar vsi enaki v dejanski ljubezni do domovine in vere, brez katere slovenskega rodoljubja ni. Stari in mladi so med omenjenimi pisatelji v zgled starim in mladim po življenji in spisih; posebno pa naj bode zadaj „Jezičnik“ vroče priporočen mladini. — Vsi trezni in resni prijatli domačega slovstva morajo pač hvaležni biti prof. Marnu za 19 letni blagorodni njegov trud. Že se veselimo letošnjega njegova „Bleiweisa“ v izvrstnem „Učiteljskem Tovarišu“. To bo „Jezičnik“! Bog daj zdravje!

Jim tako zdatno ne bili pomagali, tudi z brizgalnico so dobro krotili ogenj, ker kmalo je potem nehala goreti. Zato jim izrekamo naj toplejšo zahvalo za njihovo delo in trud, ker se niso trudili za svoj, ampak za naš blagor. Slava jim. Tudi se še ne ve, kako je nastal ogenj.

Iz Istre, 12. januarja. (Novi listič „Istra“ in njegovi nameni.) Oho, vidiš jo past, katero je nastavila na novo izišla „Istra“ našim rodoljubnim učiteljem po Istri, polna naj slajšega medu misleča, da so slovenski učitelji take mušice, ki bodo koj zaporedoma šle lizat to lahonsko sladčico. Ali zelo si se zmotila. Mi slovenski učitelji ne prodajamo svojega rodoljublja po taki nizki umazani ceni. Nas navdušuje ono rodoljubje, katero se ne nahaja v Vašem listu, kateremu boter je znani „Independente“; čegar geslo je, nas prilepiti taljanski škornji kot „Ultima posta.“ Pa zavoljo tega nismo samopridneži, da bi ne privoščili svobode poštenim med nami živečim sodržavljanom, temveč želimo v slogi in prijateljstvu živeti ter pustiti vsakemu svoje; samo podlaga tujčevi peti nočemo biti, in ne bomo, ako si tudi ona izdajalska druhal v vsakem Primorskem mestu vsvarja kak izdajalski listič ala „Istra.“ Vsak Slovenec in tudi učiteljstvo dobro ve, kaj namerava ona svojati, ki se skriva pod blinjeno prijaznostjo s takim podvzetjem. Prav nam je došla ona izdajalska „Istra“ ter s tem potegnila kriko z obraza, kazaje, kaj ji še manjka, namreč: Poitaljančeno učiteljstvo. S tem pa je očitno spoznala, da je slovensko učiteljstvo dosti važen faktor, brez katerega se vse spletke izdajalske svojati v dim razkaže, in s katerim faktorjem je treba v slovenski Istri računati. Prav je imel vodja one klike, ki je v svojem izdajalskem pismu, (kteru so tudi v Dunajski zbornici čitali) opozoril, da bode kmalo prepozno, ako se precej ne požurimo z izpeljavo našega programa, ker slovenski učitelji so začeli zdatno buditi narod v „slovenskem duhu“, njih število raste od dne do dne. Pa tudi Istrijan se vedno bolj in bolj zaveda svoje narodnosti. Slednjič ti bode rečeno, da s tvojo lisičjo zvičajnostjo si nas, umazani listič, še bolj navdušil stati kot krepki gradjanski stebri na braniku naših svetinj. Ne vstrašimo se nobene sile, korak za korakom bomo stopali po naši mili slovenski Istri. Borili se bomo pod zaščito našega premilega vladarja z vsemi postavnimi sredstvi, dokler ne pogine zadnji izdajalec naše slovenske domovine. Vedi dobro, da mi se bojujemo za pravična načela, za zapuščino naših pradedov. Ali v tebi se redi gad, ki bi rad zastupil nas in vse avstrijsko domoljubje, ki ima dom na svojih tleh, ti pa si iz tujega vtihotapljenega strupena svojati.

Toliko v odkritosrčno tolažbo, da pri nas ne najdeš kruha, a tudi mi ga pri tebi ne iščemo.

Avstrijski rodoljub.

Domače novice.

V Ljubljani, 19. januarja.

(Slovenski državni poslanci) se danes odpeljejo na Dunaj, kjer se jutri prične državni zbor.

(K pogrebu mil. škofa Dobrila) so se bili iz Ljubljane podali stolni fajmošter kanonik Urbas. Mil. knez in škof dr. Pogačar sporočili so tržaškemu stolnemu kapitelu pismeno svoje in ljubljanskega kapitela sočutje zaradi neizmerne zgube, ki je zadela škofijo tržaško.

(† Gospa Marija Lenčotova), posestnica na Lavrici, je v torek dopoldne ob 1/10. ure po trimesečnem bolehanju umrla. Ranjka je bila jako blagega srca in velika dobrotnica revnim fare Rudniške in mesta ljubljanskega, ter bo gotovo v blagem spominu ostala vsem, ki so jo poznali. Pogreb je bil danes ob 9. uri. Naj v miru počiva!

(Učitelji veselijo se!) Nemški Schulverein je 5 učiteljem, ki so si za podučevanje v nemščini pridobili posebnih zaslug, podaril po 50 gld. Tudi za l. 1882 hočejo v ta namen v proračun postaviti 300 gld. Zdaj pa le na noge, kajti letos jih lahko celih 6 dobi omejeno nagrado. Ali naši grmanski nasprotniki mar niso strašansko radodarni in velikodušni?

(Gradič Rosenbüchl) blizu Rožnika je kupila supruga g. Sevnika, hišnega posestnika in usnarja v Slonovih ulicah za 13000 gld.

(† Petošolec Ignacij Šinkovec) je 16. t. m. po daljšem bolehanju v Kamniku za jetiko umrl.

(Več ponarejevalcev bankovcev) so te dni zopet prijeli in zaprli. Pri nekem tukajšnjem človeku našli so ponarejen tisočak, ki mu ga je bil dal hraniti neki kmet iz okolice. Tudi v Šmarjski okolici bilo jih je več v zvezi s ponarejevalci ter se bodo imeli zaradi tega pred sodnijo zagovarjati. Med njimi je tudi grof Emanuel Lichtenberg, katerega so te dni žandarji odpeljali v Trebnje in od ondot menda k kresijski sodnji v Novomestu.

(Roparski napad.) Vinskega trgovca Šarca so blizu Šiške po noči trije lopovi napadli, da bi ga oropali. Prišla pa je še o pravem času pomoč, in lumpi so morali bežati.

Razne reči.

— Čitalnica v Šiški napravi 5. februarja v Kozlerjevi zimski pivarni v spomin Valentina Vodnika besedo, pri kateri bode sodelovala vojaška godba.

— Čitalnica v Črnomlju napravi 2. februarja ob 8. uri zvečer plesovno veselico. Vstopnina znašala bode za posamezne vdeležnike po 30 kr., za družine pa po 50 kr.

— † V Kranji je 15. t. m. umrl znani in obče spoštovani hšni posestnik in kupec, g. Ivan Marenčič. Naj v miru počiva.

— Občni zbor delalskega podpora društva v Trstu. Vsem čestitim družabnikom in družabnicam se naznanja, da bode valed odborovega sklepa redni občni zbor na Svečnico 2. februarja. Dnevni red in kraj se naznašni s posebnimi vabilii in plakati.

Odbor.

— Petje pa gospodarstvo v šolah. Nekemu g. inšpektorju na Kranjskem, tako smo brali, so se gg. učitelji pri zadnji konferenciji zahvalili za povzdigo gospodarstva v vseh šolah nja nadzorništva. Res lepa hvala! Naj bi tudi drugi gg. nadzorniki manj gledali na to, ako učenci kako zvezdo poznajo in to po celi Sloveniji, več pa gledali na proste predmete v šolah kakor na pr. je petje, o kojem se po celi domovini toži, da pojemlje doma in v cerkvi, in gospodarstvo, ki kmečkemu ljudstvu kaj pomaga. Tukaj naj pomagajo vrli nadzorniki pa učitelji! G. učitelji naj djansko kažejo, kaj so učili, in ne ustno ali pismeno. Zlasti v stranskih šolah se nam pritožuje, da so stranski predmeti clo zanemarjeni mnogo. Gospodarstveni vrt pri šoli naj si nadzorniki tudi ogledajo in to v pričo učencev.

— Sodnijski pristav, jud, v Mariboru je bil premeščen v Cmurek. Mariborska okolica je bila nezadovoljna imeti sodnika judovske vere, ki tudi ni zmožen slovenskega

jezika. Kaj pa, če jud tirja prisego pred križanim od obsojenega, ko niti na križanega niti na prisego ne veruje? In kako sta se s slovenskim kmetom gledala, če se nista razumela?

— Mačke so nevarne. V Forschheimu na Nemškem so našli starši, ko so domu prišli, svojega devet mescev starega otroka mrtvega in vsega razjedenega in krvavega v zibelii. Iz zibele je pa skočil maček, ki je bil otroka zadavil in tako grozno razmesaril. To se ni zgodilo prvokrat. Abotne so torsaj tiste ženske, ki mačke tolikanj božajo in jim strežejo, ker ni bolj zvite, hinavske in krvoločne živali, kakor je mačka. V neki hiši na Slovenskem so imeli mačko šest let pri hiši in jo tako radi imeli, da je pri mizi z družino vred jedla. Ko so pa enkrat vsi iz hiše šli, spravila se je mačka nad malega otroka in ga začela grizti v tilnik, ter bi ga bila umorila, ako bi ne bila k sreči mati otroka v hišo nazaj prišla in otroka otela.

— Slovstvo. V Pragi se je osnoval l. 1876 odbor knjigarjev v ta namen, da izdaja od leta do leta „Slovansky katalog bibliograficky“ in dospel je nam v roke letnik v že s českimi in francoskim naslovom, s kratkim predgovorom, in z bibliografijo deloma znanstveno, deloma po abecedi vredjeno, kateri kaže velik napredek in je na pospéh slovanske vede in umetnije. V sedmerh oddelkih nahaja se v I. bibliografija česka, II. poljska, III. slovenska poleg J. Tomšičeve vredil B. Šmilauer, 14 str., IV. maloruska, V. srbska, VI. hrvatska in VII. lužiško-srbska. Odboru predsednik je J. Hovorka, sovrednik Z. Zaruba. Podvzetju temu želimo najboljši vspeh, ker po njem bodo dostojno spoznali slovansko književno delovanje drugi narodi po najkrajšem načinu, in se približujejo med seboj rodovi slovanski najhitreje.

Izkaz

velikodušnih darov in doneskov društvu zidanja nove cerkve Jezusovega Serca v Ljubljani do konca septembra 1881.

(Dalje.)

Po preč. g. kanoniku Zamejcu: Ter. Skubie 10 s., Marjeta Peterca 1 gld., g. Jan. Fabijan iz Rodbrisa 10 gld., Mar. Peterca 1 gl., Jera Kos 1 gl. 20 s., neimenovana 1 gl., M. S., mati in hči 2 gld., Viktorija Weber 1 gld., Marija Martinjak 2 gld., preč. g. A. Alijančič, korar v Celovcu 25 gl.

Iz pušice v deželni bolnišnici 10 gl. 5 s., gospa Gaber 10 gl., Fr. Huber, vrtuar 150 gl., Miklavž Potočnik 100 gld., preč. g. Vizitator v Gradcu 1000 gl., neimen. prof. 4 gl., darovi sv. leta 25 gl., preč. gosp. Gogala, kanonik 5 gld. 50 s., obligacija v vrednosti 78 gl. po g. Ersinu, obligacija v vredn. 78 gl. po preč. g. Zamejcu, kanoniku, Lorenc Vodnik, kamnosek 10 gl., ravno ta pozneje 5 gl., g. Pust 25 gl., g. Miglič 1 gl., gospa Toman, vdova, 20 gl., iz pušice v bolnišnici 9 gl. 4 s., g. Noll 50 gl., preč. g. Andr. Zameje, kanonik, 1000 gl., g. bar. Cojz 5 gld., iz pušice v bolnišnici 3 gl. 30 kr.

(Dalje prih.)

Zahvala.

Vsem sorodnikom, znancem, sosedom in prijateljem, kakor tudi farmanom Poljske fare, ki so včeraj 18. t. m. našo mater

Heleno Kobilica,

v tako obilnem številu spremili k pogrebu, v imenu svojega očeta, brata in sester izrekam najpristranejšo zahvalo ter jim blago ranjko priporočam v pobožen spomin in molitev.

V Ljubljani 19. jan. 1882.

Janez Kobilica,
kaplan v Polji.